

Inburgeringsproject ‘Opvoeders in de schijnwerpers’, een samenwerkingsproject van het ROC Eindhoven en de Openbare Bibliotheek Eindhoven

Rapportage 2004-2005

1 *Achtergrondinformatie*

1.1 *Gemeente*

In maart 2004 stelde de gemeenteraad van Eindhoven het Plan van Aanpak “Inburgeren door te participeren” vast. De gemeente heeft daarbij nadrukkelijk gekozen voor een inzet op duale trajecten, met als uitgangspunt, dat een taal niet geïsoleerd moet worden aangeboden, en dat er een relatie moet zijn met de belevingswereld of het doelperspectief van de oudkomer. Het Nederlands moet direct kunnen worden gebruikt. Taal moet immers ergens over gaan. Het succes van inburgeren hangt niet alleen af van het behalen van een bepaald niveau Nederlands. Het leren van het Nederlands moet in een bepaalde context gebeuren. Uitgangspunt is dat het vaardig worden in het gebruik van de Nederlandse taal wordt versterkt en versneld door het gebruik van die taal in de directe omgeving. Door contacten met Nederlands sprekenden wordt het taalgebruik ook betekenisvol.

De raad heeft daarbij specifieke aandacht gevraagd voor vrouwen in een achterstandspositie. Het streven is dat minstens 50% van de deelnemers vrouw is.

1.2 *Samenwerkingspartners*

Het ROC Eindhoven heeft voor vier duale trajecten van de gemeente Eindhoven projecten ontwikkeld:

- *Taaleducatie en opvoedingsondersteuning*
- Taaleducatie en werk
- Taaleducatie en taalstages en/of vrijwilligerswerk
- Taaleducatie en maatschappelijke oriëntatie voor senioren

Voor het duale traject “Opvoeders in de schijnwerpers”, gericht op taaleducatie en opvoedingsondersteuning werkt het ROC samen met de Openbare Bibliotheek Eindhoven, en scholen voor basis- en voortgezet onderwijs. Loket W zorgt voor kinderactiviteiten/kinderopvang tijdens de cursus.

Het ROC is hoofdaannemer en de Openbare Bibliotheek Eindhoven is onderaannemer.

1.3 *Doel*

Het programma “Opvoeders in de schijnwerpers” heeft tot doel allochtone vrouwen te ondersteunen bij hun opvoedingstaak door verbetering van de taalvaardigheid, vergroting van de kennis van de Nederlandse samenleving en verwerving van informatievaardigheden die bijdragen aan de zelfredzaamheid van de deelnemers. Dit gebeurt aan de hand van de thema’s over opvoeding, die in de door het ROC aangeboden taallessen worden behandeld. Daarnaast wordt expliciet aandacht besteed aan de ouderparticipatie op de verschillende scholen.

1.4 *Doelgroep*

Vrouwelijke oudkomers met jonge kinderen en/of pubers, met een gevarieerde etniciteit, die vallen onder de definitie van oudkomers conform de ‘Regeling inburgering oudkomers 54 gemeenten’. De kinderen van deze vrouwen volgen onderwijs op de basisschool en/of de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het taalniveau van deze vrouwen zal variëren, maar is in de praktijk “op weg naar niveau 1” of hoger.

1.5 ROC

Men verwachtte met 8 groepen te starten, het werden er 11. Het aantal deelnemers per groep varieert van 10 tot 18 personen. Het programma duurt 35 weken en de deelnemers krijgen twee dagdelen per week onderwijs. De groepen opvoeders starten op verschillende scholen voor basis- of voortgezet onderwijs. Dat zijn ook de scholen, waar hun kinderen les krijgen. Dus altijd in hun eigen woonomgeving. Een dagdeel wordt besteed aan Nederlands, waarbij o.a. sleutelwoorden worden geleerd, die worden gebruikt in de themalessen rondom de opvoeding. Gedurende het tweede dagdeel worden opvoedingslessen gegeven, met onderwerpen als: spelen, gezondheid/ziekte, voeding, veiligheid, persoonlijke verzorging, vakanties, feesten, slaapproblemen etc. De taalvaardigheden worden geoefend door het uitvoeren van opdrachten op de school van hun kinderen: bijv. een oudergesprek, een rapportbespreking, het mede organiseren van een activiteit op school.

2 Openbare bibliotheek Eindhoven

2.1 Algemeen

Naast de lessen tweemaal per week door de leerkrachten van het ROC komen de vrouwen zes maal in één van de negen bibliotheekvestigingen. De bijeenkomsten worden gehouden in de bibliotheekvestiging die het dichtst bij de school van hun kinderen staat, waar ook de ROC-lessen worden gegeven..

De groep komt van 9.00-11.15 uur. Er is aanwezigheidsplicht. Daartoe wordt een presentielijst bijgehouden voor zowel de gemeente als het ROC.

Het aantal contacturen is 2,25 uur per groep. Voor elke bijeenkomst wordt in totaal 5 uur uitgetrokken aan voorbereiding, contacturen, afronding en rapportage.

Er is regelmatig overleg tussen de bibliotheekmedewerkers en de docenten van het ROC. Ongeveer eens per twee maanden is bij het werkoverleg van de docenten de bibliotheek aanwezig (duur 2 uur). De overige contacten gaan per mail of telefoon. De coördinator van het project is ook de contactpersoon voor de bibliotheek.

2.2 Doel

- Kennis van de betekenis van de bibliotheek, voor henzelf en voor hun kinderen
- Verwerven van informatieve vaardigheden
- Aansluitend bij de lessen van het ROC: aanbieden van onderwerpen bij de opvoeding
- Vergroten van de taalvaardigheid

2.3 Punten van aandacht bij ontwikkelen lesmateriaal

Zeer beperkte taalvaardigheid, dus:

- Veel uitleg in makkelijke woorden en synoniemen
- Veel beeldmateriaal
- Navragen of het begrepen is
- Variatie in werkvormen
- Veel gebruik van jeugdmaterialen
- Toegankelijke voorbeelden

Grote onbekendheid met de bibliotheek: dus

- Veel herhaling
- Materialen laten zien
- Zelf laten zoeken
-

2.4 Inhoud

De bibliotheeklessen vallen uiteen in twee delen:

- Bibliotheek

- Opvoeding

De onderwerpen betreffende de bibliotheek hebben een logische, vaststaande volgorde. De opvoedingsthema's zijn afhankelijk van de tegelijkertijd behandelde thema's binnen het ROC en ook van de snelheid van de groep. Soms komt een onderwerp niet ter sprake omdat het tempo van de groep te laag is.

In onderstaand schema staat een overzicht van de onderwerpen die in de lessen behandeld zijn:

Bibliotheek/informatieve vaardigheden	Thema's opvoeding
Sleutelwoorden (werkbladen) Diverse materialen (boeken, tijdschriften, dvd's, cd-roms etc.) Reglement (aangepaste eenvoudige versie) Video Boek en Bieb (uitgave van EVT) Pictogrammen/genre-etiketten (werkbladen) Plaatsing in de kast Alfabet (schrijvers) Indeling jeugdboeken Internet (kennismaking) Passage (informatieblad van OBE) Begrippen m.b.t. boeken (zin, titel etc.)	Ziek zijn (projectkrat kleuters) Winkelen (projectkrat kleuters) TV/film (Kijkwijzer) Feest (projectkrat kleuters) Het lichaam (projectkrat kleuters) Praten met je kind (Z@ppflatposter) Voeding (Lesbrief Kijk op...voeding + folder Ned. Krijgt dikke problemen) Voorlezen (Waar kijken ze naar + Lesbrief Kijk op...voorlezen) Goede peuter- en kleutersites (jeugdlinks obeindhoven.nl)
Eindtoets + certificaat	

Toelichting

- Uitleg sleutelwoorden als *abonnement, lenen, vervolgeengeld, romans, jeugd, etc.*
- De vrouwen krijgen een gratis jaarabonnement. Daarbij hoort een uitleg van de regels. Hiertoe is een vereenvoudigde brochure uitgegeven.
- Uitleg aanwezige materialen, wat is er allemaal, hoe kun je het vinden (alfabet, nummer, pictogrammen, tijdschriften, etc. met voorbeelden en rondleiding)
- Uitleg indeling van de jeugdboeken in leeftijdsgroepen
- Oefenen met opdrachten om materialen te vinden (een boek van een schrijver van wie de naam met dezelfde letter begint als jouw eigen familienaam, boek voor eigen kind in de juiste categorie, boek met bepaalde pictogrammen, samen bekijken wat er is gevonden)
- Video Boek & Bieb: afleveringen van 10 minuten, bedoeld voor allochtonen, om bekend te raken met de bibliotheek
- Schuchtere kennismaking met de pc / Internet a.d.h.v. website en links naar goede jeugdsites, mn. kleuter- en peutersites.
- Bij alle opvoedingsthema's worden jeugdboeken als voorbeeld genomen. Het is een openbaring als blijkt, dat over alles waar jij met je kind mee te maken krijgt, ook wel prentenboeken of informatieve boeken geschreven zijn.
- In de laatste les wordt er een multiple choice toets afgenomen, waarin op een eenvoudig niveau de kennis van de bibliotheek wordt getoetst. Ter plekke wordt deze nagekeken en de uitslag besproken.
 Alle dames krijgen daarna een certificaat als bewijs van deelname aan de bibliotheeklessen. Het is vaak het eerste officieel ogende document dat ze krijgen! Het is een feestelijke afsluiting van de lessen. Er is iets extra's bij de koffie, en soms nemen de vrouwen zelf ook iets lekkers mee.

3 *Conclusies*

3.1 *Samenwerking ROC*

De contacten met de coördinator en de docenten verlopen prima.

Er is in onderling overleg een rooster gemaakt, waarin de bibliotheeklessen zijn opgenomen. Wijzigingen van beide kanten worden soepel opgelost.

Periodiek is er een werkoverleg met de docenten van het ROC en wordt de voortgang van de groep besproken.

Van elk bibliotheekbezoek wordt een verslag gemaakt, dat opgestuurd wordt naar het ROC. Ook wordt een presentielijst bijgehouden, die naar het ROC wordt gestuurd, mede ter verantwoording naar de gemeente.

Doordat er tussen de bibliotheeklessen geen vaststaande periode bestond (soms drie weken, soms wel twee maanden tussentijd) kon moeilijk op de juiste tijd aangesloten worden bij de thema's opvoedingslessen van het ROC. Dezelfde thema's zijn behandeld, maar op andere momenten.

Er is aanwezigheidsplicht, maar er staan geen sancties op afwezigheid. Wel worden de vrouwen er op het ROC op aangesproken.

Bij de uitreiking van de certificaten aan het eind van het semester waren wij ook uitgenodigd en aanwezig. Dit werd zeer gewaardeerd door de vrouwen.

3.2 *Doelgroep*

- De meeste vrouwen zijn van Turkse en Marokkaanse afkomst. Sommigen zijn taalvaardiger dan anderen en tolken dan voor de ander. Het gevaar is groot, dat de zwaksten daarop leunen en zelf nog steeds weinig Nederlands leren spreken.
- Bij een grotere diversiteit functioneert de groep beter: verplicht Nederlands
- Weinig taalvaardig in het Nederlands (verstaan: redelijk, spreken: redelijk tot nauwelijks, schrijven: redelijk tot niet).
- Weinig of geen opleiding, ook niet in eigen land
- Binnen de groepen is soms een groot verschil in niveau. Het tempo is dan soms voor de een te laag en de ander te hoog.
- Sommige vrouwen zijn analfabeet, ook in eigen taal.
- De vrouwen komen gemakkelijk later of zijn afwezig.
- Weinig sociale contacten buiten hun eigen (vrouwen)omgeving.
- Hoewel kinderopvang geregeld is, toch vaak kleine kinderen aanwezig.
- Bijna iedereen heeft thuis internet, maar gebruikt die zelf niet.

Meer of minder leergierig, hoger of lager niveau: alle vrouwen zijn zeker geïnteresseerd en ALS ze er zijn, doen ze enthousiast mee. Sommigen echt om verder te komen, sommigen om niveau 2 te halen, waardoor ze een Nederlands paspoort kunnen krijgen, sommigen ook gewoon omdat het eens wat anders is dan hun dagelijkse leven.

3.3 *Bibliotheekbijeenkomsten*

Deze vorm van samenwerking met het ROC is mogelijk doordat de Openbare Bibliotheek Eindhoven negen vestigingen heeft, verspreid over de gehele stad. Er zijn in totaal 64 bibliotheekbijeenkomsten geweest van 11 verschillende groepen. Tweemaal is een bijeenkomst afgelast.

Er is geprobeerd zoveel mogelijk aan te sluiten bij het niveau van de doelgroep. Al doende leerden we de doelgroep kennen. Het tempo en het niveau was per groep verschillend, maar lag gemiddeld laag. Voor veel vrouwen is dit de eerste kennismaking met de bibliotheek. Daarom bleek het nodig, in ieder geval de eerste drie bijeenkomsten, aandacht te besteden aan bekendheid met de bibliotheek + informatievaardigheden.

Er is genoeg materiaal en lesstof voorhanden om de bijeenkomsten te vullen. De onderwerpen uit themakisten voor kleuters zijn prima, maar de themakisten zelf zijn niet goed te gebruiken. De materialen kunnen niet uitgeleend worden en er is maar een exemplaar van elke titel. Beter is om de materialen uit de collectie te gebruiken, want de vrouwen willen graag meenemen wat ze hebben gezien.

De reguliere collectie en veel van de overige informatie in de bibliotheek is voor de vrouwen ontoegankelijk: te moeilijk taalgebruik. Zij zijn aangewezen op eenvoudige jeugdboeken. Jammer, want nu ze binnen zijn, hebben we ze voor hun kinderen veel, maar voor henzelf weinig te bieden.

Materialen waarvoor leengeld moet worden betaald, worden om die reden soms niet geleend.

Afgezien van de Centrale is er te weinig NT2 materiaal aanwezig. Wat er is, is ook vaak van een te hoog niveau.

Hoewel het eerst niet mogelijk leek, hebben alle groepen van internet geproefd. Netnieuws.nl was voor diegenen die wat beter thuis zijn op de pc heel interessant. Weer jammer, dat dat thuis niet te openen is. Voor de rest: oefenen met de muis met kleuterspelletjes.

Het uitreiken van een certificaat is een succes. Vrouwen zijn erg trots op dit zeer officieel ogende document, dat eigenlijk alleen een bewijs van deelname is.

3.4 *Eindconclusie*

Door de bibliotheekbezoeken zijn verschillende doelen bereikt:

- Het aanleren van informatieve vaardigheden (een start: gebruik bibliotheek, kennis van diverse materialen);
- Het aanreiken van actuele en betrouwbare informatie (Kijkwijzer, internetsites voor kinderen, brochures over voeding etc.);
- Het vergroten van de taalvaardigheid (taal moet ergens over gaan);
- Het leren kennen van materialen voor kinderen en het daaruit kunnen kiezen;
- Het bezig zijn met opvoedingsthema's;
- Kennismaking met de pc.

Daarnaast zijn er ook andere positieve effecten:

- Integratie: spontane gesprekken over diverse onderwerpen die de vrouwen; aandragen, in het Nederlands, ook al door verschillende nationaliteiten;
- Kennismaking met een stukje Nederlandse cultuur;
- Het creëren van een laagdrempelige ontmoetingsplek;
- Het opheffen van een isolement;
- Het opvijzelen van het zelfvertrouwen.

Met de ervaring die dit jaar is opgebouwd kan een professionele doorstart gemaakt worden.

4 Voortzetting in 2005-2006

4.1 ROC

In 2005-2006 zal dit project uit drie dagdelen per week bestaan. Het ROC is daartoe door de gemeente verplicht. Twee dagdelen worden weer gevuld met taallessen, resp. opvoedingsthema's. Het derde dagdeel wordt gebruikt voor wisselende activiteiten: bijv. een bezoek van de wijkverpleegkundige, een bezoek aan een winkel. Hieronder vallen ook de bibliotheeklessen.

De bibliotheeklessen vallen dus nu binnen de vaste lestijden van het ROC. Afgelopen jaar waren dit nog extra ochtenden. Deze regelmaat zal de aanwezigheidsgraad waarschijnlijk verhogen. Ook zal er nu in de tijd beter aangesloten kunnen worden op de thema's van het ROC.

Er is besloten dat analfabeten een voortraject zullen moeten volgen en dus niet meer toegelaten worden bij dit project. Het niveauverschil in de groep wordt hierdoor al kleiner. Wij gaan in overleg met het ROC om te bekijken welke mogelijkheden er voor de bibliotheek zijn, om ook een rol te spelen bij de alfabetisering van deze vrouwen. Nu is ook bij het ROC nog niet duidelijk hoe dit voortraject er uit zal zien.

Er zijn onderwijsassistentes aangesteld voor elke groep. Zij zullen ook aanwezig zijn bij de bibliotheeklessen en gaan ook de presentielijsten beheren.

Aan de huidige opdrachten die de vrouwen van het ROC krijgen in de vorm van een knipkaart wordt een opdracht toegevoegd: een individueel bezoek aan de bibliotheek om iets voor hun kind te lenen.

Het ROC is van plan ook basisvaardigheden van het internet op te nemen in hun lessen.

4.2 Doel

De doelen blijven gelijk. De kerndoelen zijn:

- Informatieve vaardigheden / bekendheid met de bibliotheek, met de nadruk op jeugdmaterialen
- Opvoedingsthema's met daarbij het aanbod van de bibliotheek

4.3 Doelgroep

Op dit moment (1 oktober 2005) staan er vijf groepen gepland om te starten na de herfstvakantie. Afhankelijk van het totaal aantal groepen iedere groep acht maal.

4.4 Aanbod bibliotheek

De bijeenkomsten zijn weer in de dichtstbijzijnde vestigingen. Nieuw is, dat een van de lessen gebruikt wordt voor een rondleiding in de Centrale bibliotheek. Dit in verband met het grotere aanbod, vooral van NT2 materialen en digitale media. Ook dit jaar krijgen de vrouwen een gratis lidmaatschap. Tijdens de eerste bijeenkomst is nu een begintoets over de mate van bekendheid met de bibliotheek.

Er is genoeg stof om meer dan acht maal een groep aan te bieden. Afhankelijk van het niveau van de groep kan hier uit gekozen worden. Flexibiliteit blijft onmisbaar.

De themakratjes met opvoedingsonderwerpen worden vervangen door boekjes uit de reguliere collectie. Voordeel hiervan is, dat deze ook kunnen worden uitgeleend. Er zijn voor de opvoedingsthema's praatpapieren en opdrachtvellen gemaakt van gedeeltes van een kinderboek. Ook zijn er praatposters over diverse onderwerpen aangeschaft (ook gebruikt op basisscholen).

Voor alle betreffende vestigingen zijn NT2 materialen van laag niveau bijbesteld.

Er is een lijstje gemaakt van gemakkelijke internetsites waarmee geoefend kan worden, tijdens de les, maar ook thuis.
De bedoeling is, dat alle vestigingen een stand-alone pc krijgen om met cd-roms te kunnen werken.

4.5 Inzet uren

De intake van de vrouwen gebeurt door het ROC. Als er een groep gevormd is op een basisschool wordt gekeken op welk filiaal de bibliotheekbijeenkomsten zullen plaatsvinden en op welke tijden. Dit gebeurt in overleg met het ROC.

Het aantal contacturen per groep blijft 2,25. Totaal aantal uren per groep: 5 uur.

Uitgegaan wordt van een maximum van vier bijeenkomsten per week: 20 uur.

Extra uren voor ontwikkeling en overleg: 6 uur per week.

Overleg met het ROC is ongeveer eenmaal per twee maanden bij een werkoverleg van de docenten, duur: 2 uur, en verder naar behoefte. Tussentijdse contacten gaan per telefoon of mail.

Het project is nu structureel ingebed in de organisatie van de bibliotheek, met een jaarcontract voor twee specialisten Inburgeringsprojecten, elk voor 13 uur per week.

Paula Edens
Specialist Inburgeringsprojecten

oktober 2005